

dødsdansen

august strindberg

MEDVIRKENDE

Niece: Ulla Henningsen
Kaptajnen: Tommy Kenter
Kurt: Peter Gantzler

Instruktion: Peter Langdal

Scenografi: Karin Betz

Lysdesign: Torben Lendorph

Øversættelse: Peter Langdal & Kytte Wagner

EDISON

Spilleperiode: 20. sept–25. okt 2003

Billetsalg: 33 21 14 90, kl. 14-18

www.bettynansen.dk

Dødsdansen handler om det vigtigste i vores liv.

Nemlig om, hvordan vi lever det!

Det handler om, hvad døden betyder for det liv, vi lever, og hvad kærligheden eller manglen på kærlighed gør ved et menneske.

Vi har valgt at fokusere på det sidste, eller nærmere bestemt på forholdet mellem kærligheden som følelse og kærligheden som institution. Vi har derfor ladet en præst, en sexolog og en forfatter give deres personlige bud på, hvad kærlighed og ægteskab har med hinanden at gøre. Gifter man sig af kærlighed eller for at opnå tryghed og status? Kan man bevare kærligheden til ét menneske gennem et helt liv? Hvorfor bliver nogle sammen, også selvom de sover i hvert sit værelse og hader hinanden som pesten? Og hvorfor er nogle bare lykkelige ligegyldigt, hvad der sker? Vi håber, at du har lyst til at diskutere kærlighedens dæmonier og ægteskabets vildveje med os, Strindberg, dine elever og dig selv.

4
personer
under 25 år
kun 60 kr.
pr. billet

„Den værste smerte i hele verden er ambivalens. At elske og hade på én gang.“

Leif Panduro

August Strindbergs eget liv var stærkt præget af hans ægteskabelige problemer, og det læner sig tydeligt op af temaerne i Dødsdansen. Vi har derfor fundet det naturligt at fortælle om hans liv og samtid – og desuden trykke et par scener fra Dødsdansen, som man kan læse og arbejde med for at få en bedre fornemmelse af stykket og alle de facetter, det indeholder.

Studiematerialet er blevet til i forbindelse med Betty Nansen Teatrets forestilling Dødsdansen.

Redaktion: Kytte Wagner, Jakob Holm Hansen og Eva Grane

Layout: Frk. Madsen

Foto: H. Lund Hansen

Kannibalernes ø

„Hvis den uerfarne vidste hvilken lidelse en skilsmisse mellem ægtefolk indebærer, ville han betænke sig inden han gik sin vej. De to sjæle er så sammenvoksede, at splittelsen af personligheden bliver den mest smertefulde operation som eksisterer. Det er en slags død”.

August Strindberg, „En ny blå bok“ (1908).

DØDSDANSEN

Den aldrende kaptajn Edgar og hans lidt yngre kone Alice har været gift i næsten 25 år og skal inden længe holde sølvbryllup. De lever isoleret fra omverdenen på en ø og det er svært at blive klog på, om det er kærlighed eller had, der binder ægteskabet sammen. Da Alice's smukke og jævndrende fætter Kurt uventet dukker op, slipper ægteparret pludselig alle dæmonerne fri og Kurt slynges ind midt i orkanens øje.

Kan to mennesker elske hinanden til døde, kan kærlighed henfalde som en radioaktiv isotop? Scenen er sat: en lav sensommersol fejer gløder i skærgården, de elskende balancerer på spydighedens skarpe kant. Det vedrører kaptajn Edgar og fru Alice, et sølvbryllup og et mordforsøg, et barometer, en brigade, et lidt hjerte, en karantæne, et klaver. Det vedrører kærligheden, som tilstand og som diagnose: de elskende har bygget sig en fæstning og gravet sig en ø, det er efterår, og alting er akkurat for sent. Det vedrører døden og kedsomheden, den allerinderste hjemve, jalousiens pispule stjerner. Vi er indbudt til eksistentiel kannibalisme: de elskende vil møjsommeligt fortære hinanden, der skal være stilhed på stolerækkerne, det er en dødsensfarlig akt.

„Enhver elsker er soldat“, skrev Ovid: for at elske må man både kunne erobre og give fortabt, kæmpe og kapitulere med alt, hvad man ejer og har. Kærlighed er en raffineret dobbeltinvasion: glubsk penetrerer de elskende hinanden, bygger tårne og gesimsers, lægger alting øde. Der er noget kynisk i selve dette projekt, en forfærdende symbiose, et truende tab af grænser og kontur. Sådan løfter kærligheden os op, læner os ind i fortabelsen, trækker guirlander af kadaverets mund. De elskende ved dette: der er kun brøker fra nærhed til tab, midt i intimiteten er der en vrede, som puster blikket ud. Kærligheden har skunke og dobbelte bunde: bag om ekstasen bor katastrofen, der er kvarter toner fra kærtegn til kirurgi.

Hos herr og fru Edgar er kærligheden ultimativ: som insekter har de elsket hinanden ihjel, forstrakt intimiteten til fælles klaustrofobi. I 25 år har de trofast belejret hinandens rum, lagt ørkner over damasket, mingeleret i hinanden med glasskår og halve køn. Det er uendelig indviklet og bevægende enkelt: de har elsket hinanden til ensomhed, gjort nærhed til særhed, lagt klæbrige æg i sig selv. Nu er det efterår, og sandheden skal frem, for der er ingen sandhed, kun en uendelig kabale af rygter og rædsel, en vifte af ansigter nervøst lagt til rette. Og således er de elskendes styrke deres uhyggelige svagheit: de rumsterer i paradiset med tændt dynamit, løfter og styrter hinanden som drukne møl. Det er vigtigt og trivielt, påtrængende og ligegyldigt. Det vedrører kærligheden.

CHRISTIAN GRAUGAARD

Christian Graugaard (f. 1967) er læge og lyriker.

Han er ekstern lektor i sexologi og formand for Foreningen Sex og Samfund.

Kurt: Så elsker han dig jo ...

Alice: Formodentlig! Men det udelukker ikke, at han hader mig!

Fra forestillingen

Siri von Essen
1. hustru

Frida Uhl
2. hustru

prisoner of love

Alone from night to night you'll find me
Too weak to break the chains that bind me
I need no shackles to remind me
I'm just a prisoner of love

For one command I stand and wait now
From one who's master of my fate now
I can't escape for it's too late now
I'm just a prisoner of love

What's the good of my caring
if someone is sharing those arms with me
Although she has another,
I can't have another for I'm not free

She's in my dreams awake or sleeping
Upon my knees to her I'm creeping
My very life is in her keeping
I'm just a prisoner of love

James Brown

Dagny Juel
Elskerinde

Harriet Bosse
3. hustru

25. januar 1901

„Tænker over mit liv således: er det muligt, at alt hvad jeg har oplevet af forføreligt er sat i scene for mig, for at jeg skulle kunne blive dramatiker og skildre alle sjælelige tilstande og alle situationer. Dramatiker var jeg, da jeg var tyve. Men var mit liv forløbet jævnt og stille, havde jeg ikke haft noget at skildre.“

Fra Strindbergs Okkult dagbog

Strindberg fotograferet af Siri von Essen

Fornuftsægteskaber *eller* stor kærlighed

Edvard Munch: Forløsning, 1896

I bund og grund drømmer mennesker og har altid drømt om det samme: Den store kærlighed. Den kærlighed, vi lapper i os fra lærredet i biografen, eller fra triviallitteraturen eller fra kandiserede ugebladshistorier. Måske især kvinder. Den kærlighed, som gør os gode og generøse og liderlige, og som gør den anden god og generøs og liderlig, på samme tid i samme sekund. Den kærlighed, som får livets kaos til at høre op, ensomheden til at forsvinde, angsten til at vige og onde tanker til at tie. Hvad vi opsøger af sex, karriere og shopping ligner ofte trøstepremier for ikke at have mødet den store kærlighed. De ægteskaber, der indgås, ligner ofte udtryk for, at so ein ding müsen wir auch haben.

Nu er det jo ikke så rart at kigge på sig selv, men hvis vi så i stedet kaster et blik rundt i omgangskredsen, hvad ser vi så? Ser vi mennesker, som har valgt hinanden af kærlighed, den kærlighed som giver alt og tager imod alt? Ser vi mennesker, som er opmærksomme og kærlige overfor hinanden?

Der vil være dem, der affærdiger store ord om stor kærlighed som naivt, ungdommeligt sludder. Jeg hører nu til dem, der tror på, at den store kærlighed findes og lever i blandt os som små lysende ildfluer. Pludselig er den der, og så er den væk igen. Men det er selvfølgelig stærkt uforskammet at tale om den slags ting på andre end egne vegne. Især hvis man hævder, at folk fortrinsvis lever i familier, der aldrig bliver og aldrig har været lyst op af fantastiske ildfluer.

Fornuftsægteskaber er ikke netop et ord, moderne mennesker sætter i forbindelse med sig selv. Det har vel nærmest en tragisk

klang i vore ører. Noget de var tvunget til i fortiden, og som vi er sluppet for. Eller er vi? Vi er sluppet i den forstand, at der ikke er nogen åbenlyse konkrete ting, der tvinger os til at indgå et fornuftsægteskab. Vi gør det bare alligevel. Vi indgår dem af egen fri vilje.

Det kan der være mange grunde til. Man er fyldt 28 og føler det ikke længere som en stor dejlig frihed at være alene. Man føler sig ensom. Man er fyldt 30 og synes, man skal begynde at tænke på at få børn. Man er fyldt 32 og pludselig haster det. Der må træffes en beslutning. Meget ofte ligner det behovet for en planløsning over livet, og det er der vel ikke noget i vejen med. Det er faktisk legitimt at søge efter en eksistensberettigelse, og den finder man enklest som medskaber af en familie. Menneskelivet holder op med at være et enkelt atoms frie fald. Det kan hverken de mest rabiante kvindesagskvinder kompensere for eller de største mandschauvinister.

Problemet opstår ved, at det fornuftige ægteskab skal ligne noget andet. Det skal ligne så meget, at vi selv kommer til at tro på det, og den anden skal tro på det, og alle gæsterne, der er inviteret til brylluppet og siden til barnedåben, skal tro på det.

Det virker et stykke tid. Alle er glade, lige indtil vi får øje på de fine sprækker i forstillelsen. Den store kærlighed lader sig ikke forklæde. Nogen er selvfølgelig bedre til at leve uforstyrret videre end andre. Nogen forstår endda at tilpasse sig den nye situation og være glad for den. Disse nogen fejrer sølvbryllup, og dem, der ikke kan tilpasse sig, bliver enten skilt, eller laver et helvede ud af deres familieliv.

Kærlighed dæmoni

Uddrag fra Johannes Møllehaves bog: *Kærlighed og dæmoni – Hvorfor fejludvikler kærligheden sig?*

På min skolevej så jeg for første gang et elskende par, som gjorde mig paf. Fortovet forsvandt under mig. Og jo længere de lukkede munden på hinanden i et kys på åben gade, des mere lukkede min mund sig op i nysgerrig forbløffelse.

Jeg anede ikke, man kunne være så sammenslynget som de to. I min familie kyssede ingen hinanden på den måde – og så lige for øjnene af fodgængere og andre trafikanter. I regnvejr trak parret sig ind i en port, hvor de stod lige så tydeligt til skue. Vi kunne ikke undgå at se dem, når vi kom forbi. Vi gjorde nu heller ikke noget for at undgå det.

Mange år senere mødte jeg dem tilfældigt, fordi vi fik bopæl i nærheden af hinanden.

Nu kyssede de ikke længere hinanden på åben gade. Hvis folk lagde mærke til dem nu, var det fordi de var højroastede og skændtes voldsomt på et gadehjørne.

Så gik der mange år igen. Jeg blev præst på et fængsel og genkendte ham dér. Han så ikke ud til at genkende mig, og jeg sagde ingenting.

Han havde dræbt hende i deres lejlighed. Der må have stået om det i aviserne, men jeg havde ikke læst det. Jeg havde mange samtaler med ham, lange og hyppige. Han følte, at dommen over ham var for mild, (det er sjældent at møde indsatte, som mener de burde være straffet endnu hårdere). Han havde hendes billede stående i sin celle. I de år jeg arbejdede på fængslet, mødte jeg ikke andre, der havde et billede af den de havde slået ihjel.

Ja, han sagde endda, at han aldrig var holdt op med at elske hende.

Han var veluddannet og velbegavet og læste mange bøger under afsoningen.

Han ville vide, hvordan kærlighed kan slå over i sin modsætning og blive til had og destruktion – og fortsat bilde sig ind, at det også er kærlighed.

Kan man kalde den kærlighed, der hvert øjeblik kan svinge over i had og hævn, for kærlighed? Kan man kalde den kærlighed, der hele tiden skeler efter, om den får lige så meget som den giver, for kærlighed?

Kan man kalde den kærlighed, der langsomt bliver til kulde, tavshed og ligegyldighed, for kærlighed?

Kan man kalde den kærlighed, der kun elsker sig selv, for kærlighed?

Når vi siger kærlighed, mener vi så kærlighed?

Hvordan kan det være at man ikke kan elske uden at ønske, at kærligheden skal have varighed?

Hvordan kan det være, at selv når vi har haft de mest negative oplevelser med kærligheden, søger vi kærligheden igen?

Vi søger kærlighed, fordi vi ikke kan leve uden kærlighed, fordi trangten til at elske og blive elsket er den sandeste grund i os. At trangten er nedlagt så dybt i os er en gave – en opgave. Men til den dybe trang svarer en realitet: Kærligheden selv. I at elske er der ikke kun tale om to størrelser, de to mennesker der elsker hinanden – men der er en tredje part: Kærligheden selv. Kærligheden er til, før nogen elsker, for kærligheden er forudsætningen. Hvis nogen ville sige: Jeg har kun haft skuffelser i kærlighed, derfor har jeg besluttet mig til aldrig mere at elske eller tro på, jeg er elsket af nogen, ville vedkommende ikke have sikret sig mod bedrag i al fremtid – men bedrage sig selv for al fremtid. For kærligheden er – og når vi kan vildledes af dens erstatninger, er det fordi vi søger den.

August Strindberg i snestorm

Bryllupsklokkerne kimer hyppigere i Danmark end i noget andet EU-land.

Af Malene Skov Jensen

At skændes med en kvinde er som at prøve
at læse avis i stormvejr.

Fjodor Dostojevski

Ægteskabet er som at låse sig inde på toiletet,
selv om man kun skal derud tre gange om dagen.

Florynce Kennedy

En mand, der gifter sig, er dagen efter sit bryllup
syv år ældre i sin tankegang. Francis Bacon

Imens antallet af vielser siden 1980 er faldet i alle andre EU-lande, og nu er nede på gennemsnitlig 4,8 vielser pr. 1.000 indbyggere, så er det steget i Danmark, hvor der er 6,9 vielser pr. 1.000 indbyggere. Vi kan nu kalde os den mest giftelystne nation i EU. At tendensen i Danmark har været modsat resten af EU, mener sociolog og foredragsholder, Emilia van Hauen, skyldes, at Danmark er foran i udviklingen. Danmark var i front med den seksuelle revolution og med at få kvinderne ud på arbejdsmarkedet: –Og netop derfor har behovet for den nærhed, som et ægteskab og en familie kan give, meldt sig tidligere i Danmark end resten af EU,– siger hun.

Emilia van Hauen mener samtidig, at mediasamfundet har givet os et behov for at eksponere og iscenesætte os selv, og det er en af grundene til, at vi har set en bølge af bryllupshysteri i Danmark: –Det er som om, vi tænker, at hvis vi viser vores kærlighed frem for andre, så holder den nok bedre. Samtidig har det moderne menneske meget få ritualer, og da vi befinder os i en meget bevægelig verden, holder vi fast i de få ritualer, vi har fx barnedåb og bryllupper.

Rekord i skilsmisser

I 2002 stod 37.210 danske par foran en præst eller giftfoged og gav hinanden håndslag på, at de ville være hinanden tro, til døden dem skiller. Samme år gjorde 15.304 ægtepar det modsatte: Blev skilt. Det er det største antal nogensinde. Også på EU-plan er der gang i skilsmisserne, hvor antallet er steget med 42 pct. fra 1980 til 2002. Den mest skilte nation i EU er Belgien med 3,0 skilsmisser pr. 1.000 indbyggere, men danskerne er lige i hælene på belgierne og

indtager en andenplads i skilsmisser med 2,8 skilsmisser pr. 1.000 indbyggere. –Det moderne mennesker ser sit liv som et projekt, der skal lykkes på linie med en uddannelse eller karriere. Og det gælder også vores kærlighedsliv, som vi vil styre, kontrollere og lykkes med. Men kærligheden går jo sine egne veje, den kan ikke styres. Og når virkeligheden ikke lever op til vores romantiske forestillinger, så overtager vi styringen igen ved at bryde op og vælge skilsmissen,– siger Emilia van Hauen og fortsætter: –Vi mener, at vi har krav på det perfekte og lykkelige liv, og mærker vi ikke lykke ofte nok, så ændrer vi vores forhold fx ved en skilsmisse.

Et strukturelt problem

Ifølge Emilia van Hauen har den megen fokus på individualisering gjort, at vi alle sammen tror og gerne vil være noget helt særligt. Men faktisk ligner vi hinanden mere end nogensinde: –Vi møder de samme påvirkninger og har de samme forestillinger om det perfekte liv, og vi tumler med de samme problemer i ægteskabet: Vi har fx ikke tid nok, og vi er nødt til at have to indtægter for at få tingene til at løbe rundt. Alligevel bliver problemerne opfattet som individuelle, og det er op til individet at løse dem, men det er umuligt, da der efter min mening er tale om strukturelle problemer,– siger Emilia van Hauen.

Det er absurd at sige, at en
mand ikke kan elske den
samme kvinde hele livet. Det vil
være det samme som at
hævde, at en violinist behøver
flere forskellige violiner
for at spille det samme
stykke musik.

Honoré de Balzac

Kilder:

Læs mere om nye demografiske data for EU på Eurostats hjemmeside.
Læs mere om de danske tal for vielser og skilsmisser på www.dst.dk/nyt
under emnet Befolkning og valg -> Vielser og skilsmisser

AUGUST STRINDBERG 1849-1912

„Jeg er født under tegnet vædderen. Dens tegn repræsenterer offeret. Belønningen efter et livs arbejde som mit: slagting. Hver succes fulgt af lidelser; hvert spor af lykke tilsmurt af snavs; hver opmuntring en hån, hver god gerning straffet med korset. Men det betyder også: Foråret, noget nyt. Hvem ved?“

Strindberg 29. juli 1896

August Strindberg var gift tre stormomsuste gange, med tre meget stærke og selvstændige kvinder, som alle havde stor betydning for hans kreative virke. Flere af hans dramatiske værker er skrevet med „inspiration“ fra de farverige ægteskabelige uoverensstemmelser, og de reflekterer hans uophørlige interesse i selvanalyse og kampen mellem kønnene.

Strindberg havde rigtig mange talenter. Han skrev dramaer, romaner og noveller og var desuden maler og fotograf. Strindberg har sammen med Henrik Ibsen en vægtig plads i århundredeskiftets rivende udvikling, og deres store produktion af dramaer har fasttømret Skandinavien på det litterære verdenskort. Strindberg kombinerede psykologi med naturalisme, og han udforskede drømmen og det ubevidste på samme tid, som Sigmund Freud gjorde det. Han var hele livet tæt på mange af de centrale skikkelser indenfor de nye strømninger bl.a: Edvard Munch, Paul Gauguin, Friedrich Nietzsche samt Edvard og Georg Brandes.

Privat havde han et meget turbulent liv, hvor hans utallige udlandsophold bragte ham rundt i det meste af Europa, alt imens han var plaget af mentale op- og nedture. Desuden var han i konstante økonomiske vanskeligheder. Som det fremgår af hans okkulte dagbog og hans omfattende brevvekslinger, var han en selviscenesættende, selvmedlidende, ynkelig, neurotisk, egocentreret hypokonder, der mindst én gang om måneden truede med at tage sit eget liv.

Han var en følsom kunstner og kontroversiel figur, som led under sine kritikeres fjendtligheder. Strindberg efterlevede det 19. århundredes diktat, at livets mål er at blive til kunst.

August Strindberg: Vita Märrn II, Dalarö 1892

Strindbergs liv

- 1849 Strindberg fødes 22. januar i Stockholm.
- 1877 Gifter sig med Siri von Essen.
- 1879 Gennembrudsromanen **Röda rummet**.
- 1883 Går i selvalgt eksil i Tyskland, Schweiz, Frankrig og Danmark indtil 1889.
- 1883 **Giftas I**, novellesamling om ægteskab. Anklages og frikendes for Gudsbespottelse.
- 1886 Den samfundskritiske selvbiografi **Tjänstekvinnans son**.
- 1887 **Fadren**. Den tidligere kvindeforkæmper kaldes nu kvindehader.
- 1888 Opretter i København **Skandinavisk forsøgsteater**, hvortil han skriver bl.a. **Frk. Julie**.
- 1891 Skilsmisse med Siri von Essen.
- 1892 Infernokrisen begynder. I fem år har han skriveblokering.
- 1893 Gifter sig med Frida Uhl. Forholdet varer ikke mere end et par år.
- 1897 Romanen **Inferno**. Krisens religiøse og psykiske udvikling har flyttet hans forfatterskab.
- 1898 Begynder at føre sin okkulte dagbog.
- 1898 **Till Damaskus**.
- 1900 **Dödsdansen**.
- 1901 **Ett Drömspel**.
- 1901 Gifter sig med den unge skuespillerinde Harriet Bosse. I 1904 skilles deres veje.
- 1907 Opretter **Intima Teatern** i Stockholm. Skriver bl.a. **Spöksonaten** og **Pelikanen**.
- 1912 Strindberg dør 14. maj. 60.000 mennesker møder op til begravelsen.

August Strindberg

Edvard Munchs Strindberg litografi fra 1896. Strindberg blev rasende, da han så det, fordi Munch havde stavet hans navn forkert og desuden indføjede en kvindeskikkelse i siden af litografiet.

Strindberg var dybt generet af Henrik Ibsens berømmelse. Det var, som om Ibsen hele tiden var et skridt foran. Omvendt var Ibsen heller ikke uanfægtet af Strindberg. Det er kendt, at han havde et Strindbergportræt hængende på væggen og udtalte, at han ikke kunne blive „det gale menneskes“ øjne kvit.

Samtid

- 1849 Danmarks første demokratiske forfatning, Danmarks Riges Grundlov.
- 1859 Darwin udgiver **Arternes oprindelse**.
- 1867 Alfred Nobel opfinder dynamitten. Han efterlader det meste af sin formue til Nobelpriserne. Strindberg modtager aldrig prisen, men får i 1912 „folkets Nobelpris“ som anerkendelse af svenske medborgere.
- 1871 Dansk Kvindesamfund stiftes.
- 1879 Henrik Ibsens **Et dukkehjem**.
- 1883 Georg Brandes **Det moderne gennembruds mænd**.
- 1890 Friedrich Nietzsche rammes af sindssyge.
- 1893 Edward Munchs **Skriget**.
- 1900 **Drømmetydning** af Sigmund Freud.
- 1905 Albert Einstein offentliggør sin relativitetsteori.
- 1914-18 Den Første Verdenskrig.
- 1915 Kvinder får stemmeret i Danmark.
- 1917 Oktoberrevolutionen. Vladimir Lenin står i spidsen for dannelsen af den sovjetiske stat i Rusland.
- 1918 Emma Gad **Takt og tone**.
- 1924-26 Danmarks første kvindelige minister Nina Bang.

Uddrag af **dødsdansen** (Oversættelse Peter Langdal og Kytte Wagner)

Vi kommer ind i midten af første akt. Kaptajnen Edgar og hans kone Alice har i løbet af de sidste 25 år gjort sig uvenner med alle på øen, hvor Edgar er befalingsmand. De har netop fået besøg af Alice' fætter Kurt, der er ankommet til øen efter 15 år i Amerika.

(Det tikker i telegrafene)

KURT: Hvad er det?

KAPTAJNEN: Det er en tidsmelding.

KURT: Har I ikke telefon?

KAPTAJNEN: Jo, i køkkenet. Men vi benytter telegrafene. Pigerne på centralen sladrer om alt hvad vi siger.

KURT: Det må da være et forfærdeligt at leve her ude ved havet i sådan et miljø!

KAPTAJNEN: Ja, det er simpelthen rædselsfuldt! Livet er rædselsfuldt. Fra ende til anden. Men du som tror på dét der kommer efter... tror du så, vi får fred til den tid?

KURT: Dé er der vel også kampe og storme!

KAPTAJNEN: Også dér!? Hvis der findes noget "dér"! Nej, så hellere tilintetgørelsen.

KURT: Tror du da tilintetgørelsen er smertefri?

KAPTAJNEN: Mig?! Jeg dør på stedet. Med støvlerne på. Uden smerte.

KURT: Det er du sikker på?

KAPTAJNEN: Helt sikker på.

KURT: Du virker ikke særlig tilfreds med din tilværelse?

KAPTAJNEN: Tilfreds? Den dag jeg dør, så er jeg tilfreds.

KURT: Det ved man aldrig! Men sig mig engang, hvad er det, der sker her i huset? Hvad er det egentlig I går og laver? Her stinker af giftige tapeter. Man bliver syg så snart man kommer ind! Hvis jeg ikke havde lovet Alice at blive, ville jeg være gået for længst. Der ligger lig under gulvet. Luften er jo så fuld af had, at man dårligt kan trække vejret.

KAPTAJNEN: (Synker sammen og stirrer frem for sig)

KURT: Hvad er der i vejen? Edgar! Edgar!

KAPTAJNEN: (Vågner til bevidsthed)

Sagde du noget? (Ser sig omkring) Nå, det er bare dig! Jeg troede det var

ALICE: Jeg kan godt sige dig... (Falder atter hen)

KURT: (Kalder ud af døren): Det er frygteligt. Alice!

ALICE: (Kommer ind) Hvad sker der?

KURT: Det ved jeg ikke! Se på ham!

ALICE: Sådan bliver han en gang imellem. Sådan, fraværende. Hvis jeg spiller lidt, så vågner han.

KURT: Nej, la' vær, la' mig! ... Kan han høre noget? Kan han se?

ALICE: Han kan hverken høre eller se!

KURT: Og det siger du bare helt roligt! ... Alice, hvad er det, der sker her i huset?

ALICE: Spørg ham der!

KURT: Ham dér? ... Det er din mand!

ALICE: For mig er han en fremmed. Lige så fremmed som for femogtyve år siden! Jeg ved ikke noget om den mand ... ikke andet end ...

KURT: Stille! Han kan høre dig!

ALICE: Nej, han kan ikke høre noget som helst!

(trompetsignal)

KAPTAJNEN: I må have mig undskyldt. Jeg er nødt til at inspicere vagten! (går)

KURT: Er han syg?

ALICE: Det ved jeg ikke.

KURT: Er han blevet gal?

ALICE: Jeg ved det ikke.

KURT: Drikker han?

ALICE: Han praler mere af det end han drikker.

KURT: Fortæl mig nu stille og roligt, hvordan det er.

ALICE: Hva' ska' jeg fortælle? At jeg har siddet i tårnet her i en menneskealder, spærret inde, bevogtet af en mand, som jeg altid har hadet og nu hader

så voldsomt, at jeg kun har en skrattende latter tilbage den dag han dør.

KURT: Hvorfor er I ikke blevet skilt for længst?

ALICE: Det må du nok spørge om! Vi gik fra hinanden to gange allerede mens vi var forlovede. Siden har vi prøvet at gå fra hinanden hver eneste dag. Men vi er bundet til hinanden. Kan ikke komme fri! En gang lod vi os skille så og sige inden døre. Og boede hver for sig i fem år! Nu ka' kun døden skille os. Det ved vi! Derfor er døden blevet en befrier vi venter på!

KURT: Hvorfor er I så ensomme?

ALICE: Fordi han isolerer mig! Først udryddede han alle mine søskende. Ja, det er ham selv, der siger, at han „udryddede“ dem. Og så bagefter mine venner og de andre.

KURT: Men hans familie? Dem har du udryddet?

ALICE: Ja. De var ved at tage livet af mig. Efter de først havde ydmyget mig ved at tage min værdighed fra mig og smadre min selvfølelse. Til sidst kunne jeg kun opretholde forbindelsen med omverdenen ved at telegrafere. Telefonen bli'r jo aflyttet. Så jeg har lært mig selv at telegrafere, det ved han bare ikke. Du må ikke sige det, så slår han mig ihjel.

KURT: Det er jo forfærdeligt! Frygteligt ... Men hvorfor gi'r han mig skylden for at I blev gift? Du ved da godt, hvordan det var! Edgar var min ven! Da vi var unge. Da han så dig, blev han straks forelsket. Så kom han til mig og bad mig sådan føre jer sammen. Om at etablere forbindelsen. Jeg sagde straks nej. Jeg kender jo dit tyranniske temperament, søde Alice. Derfor advarede jeg ham. Men da han blev ved med at insistere, sendte jeg ham videre til din bror, så han ku' blive mellemmand!

ALICE: Det er sikkert rigtigt, men han har løjet for sig selv i så mange år. Du får ham aldrig på andre tanker.

KURT: Så lad ham bare give mig skylden, hvis det kan hjælpe.

ALICE: Det er da for meget ...

KURT: Det er jeg vant til. Men det der virkelig plager mig er, når han uretfærdigt beskylder mig for at have svigtet mine børn...

ALICE: Jamen sådan er han. Han siger, hvad der falder ham ind, og så er han ikke til at rokke. Men det virker som om, han godt kan li' dig. Nok mest fordi du ikke siger ham imod. Pas nu på du ikke bliver træt af os. Du kom vist på det helt rigtige tidspunkt. For os! Det var et lykketræf. Kurt! Men bliv nu ikke træt af os. Vi er helt sikkert de ulykkeligste mennesker i hele verden!

KURT: Jeg har allerede oplevet eet ægtepar på nært hold ... og det var rædselsfuldt! Men det her er næsten værre!

ALICE: Mener du det?

KURT: Ja.

ALICE: Og hvis skyld er det?

KURT: Alice! Når du engang holder om med at spørge, hvis skyld det er, vil du få det... føle en lettelse. Prøv at se det som en kendsgerning, en udfordring, der ska' ta's op...

ALICE: Det kan jeg ikke! Det er umuligt! Det' håbløst...

KURT: Stakkels mennesker!... Ved du, hvorfor I hader hinanden?

ALICE: Nej, det er det mest urimelige had. Et had uden grund. Uden formål, men også uden ende. Ved du, hvad han frygter allermost ved at dø? Han er bange for, at jeg ska' gifte mig igen.

KURT: Så elsker han dig jo...

ALICE: Formodentlig! Men det udelukker ikke, at han hader mig!

KURT: Det kaldes kærlighedshadet, det kommer dybt nede fra! Ka' han godt li', at du spiller?

ALICE: Ja, men kun de mest rædselsfulde melodier. Den dér „Bojarernes indtogsmarch“ f.eks. Når han hører den, bliver han som besat og vil danse.

KURT: Danser han?

ALICE: Ja, han ka' blive helt kåd ind imellem!